

شوکور مستهفا
به کرمانجی سهروو و خواروو
نامادهی کردووو
پیشهکی بو نووسیوه

داستانی که پروکولک

پیشهکی :

جا هر ئه م قسانه‌ی قاچاخن مراد بوو ، که به پهرۆشه‌وه له دهسته‌براکه‌ی داستانی سیابه‌ندو خه‌جین بگه‌ریم . خودا کاری ئه‌مینی عه‌فدال راستا ، له کتییی « خه‌برناما کوردیه راست نفیساندنن » به‌که‌یدا ئه‌م داستانی « که پرو کولک » ه‌ی به‌ نمونه‌ی بلاو کردۆته‌وه ، خواروایستان به‌گرم کهوت ، منیش او به کرمانجی به‌که‌ی و سۆرانی به‌که‌ی پیکه‌وه بلاوی ده‌که‌مه‌وه ئه‌م چه‌ند تی‌بینی به‌ی خۆشمی به‌گه‌ل ده‌خه‌م .

به‌که‌م : ئه‌و رووداوه له‌وه ده‌چه‌ن که له ده‌وروبه‌ری چۆمی « خابوو » رووی دا‌ین . . ئه‌و ناوه‌ له‌م داستانه‌دا به (خاموور) هاتوو .

دووهم : شه‌ری خالو خوارزا له ناو کورده‌واریدا وه‌ختیکی تیژده‌بین که خالوان له تیره‌یه‌کی دی‌ین . .

سێهه‌م : ئامۆژگاری به‌کانی دایکی که پرو کولک ، به‌کیان ئه‌وه‌یه ، که کار مامزان راونه‌که‌ن . دووه‌میان ئه‌وه‌یه ، که نابین (سۆسک) ، که ناوی ئه‌سه‌په ، له گه‌راو ئاوبده‌ن ، سێهه‌میان ئه‌وه‌یه ، که تا له‌سه‌ر به‌رده‌ستی به‌سه‌ینه‌وه‌و له‌بن داریکی به‌یورتین قاوو پووشووی لی وه‌گیره‌وه‌ی ؟؟ کارمامزه‌که دیاره کارمامزیکی دیاری کراو نیه ، بۆیه‌ش نابین راوبکری ، چونکه به‌سته‌زمانه ، به‌لی تانه‌ویش له زۆر جینگای کوردستاندا خه‌لک زۆری به‌زه به کارمامزاندا هاتنه‌وه‌یه به کوردی زۆره ، به‌لام ئه‌گه‌ر « گۆله‌گه‌نیو » جینگابه‌کی ، ئاویکی دیاری کراوین ، دیاره ئاوه‌که‌ی یا گه‌راو بووه ، یا ناسازبووه بۆیه‌که جیتی دووبه‌ختی بووه . خۆ ئه‌گه‌ر هر گۆلیکی ئاو گه‌نیوی پیسینی مه‌به‌ستی . ئه‌وه نه‌سیحه‌ته‌که له جیتی خۆیدا به‌و به‌ستی تا‌قی کردنه‌وه ناوی بۆگه‌ن بۆ خوارده‌وه ده‌سه‌ست‌نادا . به‌رده‌ستی به‌که‌و پووشووه‌که‌ش له‌وه ده‌چه‌ن یا نه‌زه‌رگابه‌که ، به‌ردیکی پیروزبووین ، یا هر له‌به‌ر ئه‌وه‌ی که ئه‌مانه دوو شتی به‌فه‌ین ریزیان لی‌گیراوه . جا چ له نه‌زه‌رگاوه‌ شخسرو پیرو به‌ردی پیروز زۆرت‌ره له کوردستان ؟

چواره‌م : ئه‌م به‌ینه له رووی هیندنن شته‌وه واپه‌ن‌ده‌چه‌ن ده‌ماوده‌م به‌ر ده‌سکاری کهوتی ، ده‌نا « گولله » دووربین ، قاوه ، تووتن . . شتی زۆر کون‌نین .

قاچاخن مراد ، له سه‌ره‌تاییکدا ، که بۆ « سیابه‌ندو خه‌جین » به‌که‌ی سیابه‌ندۆف سه‌مه‌ندی نووسیوه ، به‌راووردکی به‌کی له نیوان داستانی خه‌ج و سیابه‌ندو « که پرو کولک » دا کردوو . ده‌لی :

« داستانی « سیابه‌ندو خه‌جین » ده‌سته‌برای « که پرو کولک » ه . هه‌ردوو داستانه‌که له باره‌ی زۆرداری خه‌لیفه‌کانی سه‌روه‌ختن ده‌دوین . که کوردیان له‌وه ده‌مه‌دا لی‌راوونو ئاغایه‌لی‌یان لی‌قوبوول نه‌کردون . پاله‌وانی هه‌ردوو داستانه‌که وه‌ک به‌که‌مه‌تردن ، وه‌ک به‌که‌مه‌ترگه‌و ئازان . وه‌ک به‌که‌ راستگۆو سه‌راستن ، وه‌ک به‌که‌ بپه‌رواو چاونه‌ترسن . له مه‌یدانی میله‌ت په‌روه‌ریدا قاره‌مانیتی و ئازایه‌تی تانجی سه‌ری وانه . به‌لام سیابه‌ندیش و کولکیش هه‌ردووک سه‌ره‌ختن . کولک به‌گۆیی دایکی خۆی ناکا . ده‌رواو دینه‌ کوشتن . سیابه‌ند به‌قه‌سی خه‌جین ناکاو که‌گه‌کتیوی ورگی ده‌دری :

سپانی خه‌لاتن ب ته‌م و مژه

کئ دیتی به نیجیر نیجیر قانن بکوژه !

به‌رانه‌ر به سیابه‌ند کهوت برای خه‌جین و میری عه‌ره‌بان وه‌ستاوون . هه‌رچی کولکه شه‌ش خالی به‌رانه‌ر وه‌ستاوون . کاتیکی کولک دینه دیوه‌خانی میر . میرخاسی و کوره‌کوردی میر ناتوان فنجانه قاوه هه‌لگرن و بیخۆنه‌وه . ته‌نیا هه‌ر ده‌وێری ئه‌وه بکا . ئه‌و ده‌بوست خوشکی خۆی به میری عه‌ره‌بان بدا ، چونکه ده‌وله‌مه‌ندبوو . به‌لام سیابه‌ندو خه‌جین به‌رانه‌ر به‌مه شه‌رده‌که‌ن . بائه‌وه‌ش به‌بیر بیتینه‌وه . که چی‌یان به‌ماره‌یی و شیربایی له سیابه‌ندو کولک ده‌بوست . هه‌ردوو پاله‌وان سێوین راسته کولک ته‌نیا له باه‌وه هه‌تیوه . به‌لام هه‌ر به هه‌تیوه ده‌زاندری .

باوکی کولک مردوووه ، به‌لام دایکی ساغه . باوی کولک به‌ناشکرا ده‌زانین کییه ؟ به‌لام سیابه‌ند به‌تاکی ته‌نیا به . نه‌دایکی هه‌یه ، نه‌باو . ئه‌و کوری سلیفانه‌و به‌ناوی خیتی سلیفی‌به‌وه ناسراوه . . . » و چه‌ند تی‌بینی به‌کی دی .

داستانے کہ پرو کولک به کرمانجی و سورو

کولک دین - که پرو ، برا ،
 همرگن ، وهرده کا دی دین :
 - چ بوویه ، چ قهومی به ؟ بیژه :
 - وهله ، داین ، تشت تونینه .
 عیلا عمهری گیتی دهوته ،
 کولک دخازه کیتفن دهر باز که .
 که ری برا دکو دله زینه ،
 کی وی ، وی ویک ، وی ، وی ،
 خواه کونرا دگهینه ،
 کی ، وی ، وی ویک ، وی ، وی ،
 تاخما زیرین مال دهرتینه ،
 کی ، وی ، وی ویک ، وی ، وی ،
 خواه نالیق تهوله خانیرا دگهینه ،
 کی ، وی ، وی ویک ، وی ، وی ،
 سۆسکن ژ هوندووور دکشینه ،
 کی وی ، وی کی ، وی ، وی ،
 تنگا ل تنگا دشدینه ،
 کی وی ، وی کی ، وی ، وی ،
 دوورپا سه گلاوین دکشینه .
 کی وی ، وی کی ، وی ، وی ،
 تنگا ل دشدینه ،
 کی وی ، وی کی ، وی ، وی ،
 رکیغه کنی خواه عیلا زیرینرا دگهینه ،
 کی وی ، وی کی ، وی ، وی ،
 هر چار سیاری دهوئی تینه ،
 کی وی ، وی کی ، وی ، وی ،
 وهردی دین :
 - که پرو ، لاوۆ ، چ بوویه ؟ چ قهومی به ؟
 که پرو دبیژه :
 - داین ، عیلا علییی گیتی دهوته .
 علییی گیتی دخازه میترخاس ،
 نو په له واتید خواه بجهربینه .
 که ری ، کولکن برا هر چار ،
 سیاری دهوته تی ری دکه فن .
 وهردی دیسا دین :
 - هر ری ، دین ، علییی گیتی ،
 تهرین به که نه چن کر ،
 تهرین دوو گورید ده فخوون
 بهرب خالا فه ری کر ،
 وهردی دیسا دین :

وهخته کنی عیلا عمهری گیتی قهوخه که گران داتینه .
 عیلا عمهری گیتی حموو توپ دین ،
 بونا خاستنا به ریشان خانوون .
 عمهری گیتی فینجانا قوئی تژی دکه ، داتینه ، دبیژه :
 - کنی کو فینجانا قوئی و دلگهربینه ،
 ههره بیتجانن ژ عیلا عمهر ناغا بینه ،
 نهوئی به ریشانن حالالی یا خواه دی بستینه .
 عمهری گیتی دین :
 - فیزا ئوبا ته کونن تهزه هاتی ،
 که پرو کولکن برا مانه .
 عمهری گیتی خولامه کی دشینه ،
 بهی که پرو کولکن برا ، تینه .
 کولک تن چه عف ل قهوخن دکه فه ،
 دین ، - نه ف چ به عسه ، چ گلی به ؟
 که ری دین ، - کولکن ، برا !
 نه فا دهووا به ریشان خانم به ،
 کی فینجانا قوئی وهرگهربینه ،
 ههره ، بیتجانن ژ عیلا عمهر ناغا بینه ،
 نهوئی به ریشانن حالالی یا خواه دی بستینه .
 کولک تاپ ناده ، فینجانن وهدلگهربینه ،
 عمهری گیتی گهیشتن ، فینجانن دیت بگره ،
 وه کی وهدلگهربینه ،
 کولک فینجان وهدلگهربینه ،
 خوننا رهش ژ بهر تلی یین عمهری گیتی دهرتینه
 کولک گو ، - نهری ، که ری برا ،
 بکه و بله زینه ،
 خواه یالنی کونرا بگهینه ،
 تاخما زیرین مال دهرینه ،
 پاشن خواه یالنی تهوله خانیرا بگهینه ،
 سۆسکن ژ هوندووور بکشینه ،
 تانگا ل تانگا بشدینه ،
 سه گلاوین سیاربه ،
 خواه عیلا زیرینرا بگهینه ،
 هر چار سیاری قهوخن منرا بینه .

نه ته میا وهردهکا دئییه .
 نیچیرا کاری خهزالا بیتوانه .
 کولک دین :
 - کهرۆ . برا !
 وهردهکا دئی هاژ چ ههیه ؟
 کارا خهزالا مهرا هم شیفه . هم تهعشتییه .
 بهی وئیرا قراجی دارا ،
 که قری چه قماقا دهیورن .
 کولک دین :
 - کهرۆ . تو میترخاسا قارازی .
 نهزی قهرهولیم .
 دسهکنه سقهترئ .
 کهر دین :
 - کولکتی برا !
 ئیزا تو قارازی .
 نهزی قهرهولیم .
 کولک قارازی .
 شهف دبه نیقی شهفی ،
 کهر یادبه . سه گلاوین دکشینه ؛
 بهرب عیلا عمه مر ئاغا دلهزینه .
 تو تشتی وی راستی نابینه .
 کهر ئی گورم که دهقید گوری له ههف توپ دکه .
 چاوا تالان . خودرا تینه .
 حهتا کهرتن .
 سۆسک سهر ئاقا گۆله گهنییا ؛
 قوشو بهندی خود دهقینه .
 کهر دینا خود ددی .
 سۆسک تهوله خانییدا تونه نه .
 فی ئالی . وی ئالی دلهزینه .
 گۆلهک همبهری کۆن بوویه .
 خود سهر گۆلتیرا دگهنه .
 دینا خود ددی ،
 سۆسکتی ئافید گۆله گهنییا فه خاربه ؛ وهرمییه ؛
 قوشو تهنگی خود فه تاندییه .
 تهنگو قوشی سۆسکتی له ههف تینه .
 گهمی له دهقن سۆسکتی دخهرینه .
 مهبدانهک . دودا : سۆسکتی دیشینه ؛
 تینه . سۆسکتی تهولیتدا گری ددینه .
 سه سافی دبه ؛
 کولک یادبه .
 دینا خود ددی ،
 کهری برا گورمکه دهفه ئانییه ؛

- کهرۆ . لاوۆ . نهززانم ؛
 هوونی ههرن سهر خالا شتیر .
 سهکنن نهز نائف - نیشانی خالی وه وهرا بیتزم ؛
 ههر ههفت خالی وه تراکچینه ؛
 ههسپن بندا بۆزه خالخالینه ؛
 سمی وانه سمکۆدینه ؛
 گوهمی وانه گوهمه مچینه ،
 شفقه لوونی دهستی وانا بهک حهلهبینه ؛
 سهرکتید سیری بهک کۆدینه ؛
 سهرکتید وانه بهک هۆقه توتوتا مووشی هلتینه .
 رۆژید ئوغرمی گران . نهیارا .
 فۆرما گوری بهراتی قولاپ - قولاپ سهرملی ههف درهقینن .
 کولک دین :
 - وهردی . بهسه وهره من تهعنانه .
 نهزی بکه . ودهکی ههفت برا براك . تهرا سلاقی نهشینه .
 وهردا دئی دین :
 - کهرۆ . لاوۆ . سنی قرار هه نه .
 نهزی تهرا بیتزم .
 دین :
 - گهرهک تو بیرنهکی
 وی بهکتی . مقات - مقاتی .
 سۆسکتی ئافید گۆله گهنییا به .
 سۆسک ئافید گۆله گهنییا نهخوه .
 یادوودا . کاری تهپ نهکه نه .
 نیچیرا کارید خهزالا بیتوانه .
 توچار دانهنی قراجی دارانه .
 قراجی دارا ئی بیتوانه .
 ههرن خوددی ئوغرا وهرابه .
 نهوانا چوون ئیدی .
 وهردا دئی بهی وانرا کاغزهکی خالارا دشینه .
 دنقیسه . - گهلی برا !
 - خارزی وه دکهفه فه سهنگاوه .
 خارزی خود بپ قدر قهری نهکن .
 دده مهربکی . بهرب خاک دشینه کاغزه .
 کولک نهپیتجه ری دجه . دینا خود ددی .
 دبه چرپینا کارهکه خهزالا ؛
 بهر پین سۆسکتی بانز دده .
 کولک نه مهربین ناکه .
 دده سهر کارا خهزالا .
 دگره تینه .
 کهری برا دین .
 - کولک . برا !

دېن :

كەيۋ ، برا ، ئەف چيە ؟

دېن :

— كولك . برا ، ئىشەف من لىخستى بە .

تالان ئايىبە .

كولك ھاژ سۆسكى و ئاقتىد گۈلە گەنپيا تونەنە .

پۆل قامى نىفروۋبە .

كولك سۆسكى تەولنى دكشىنە ؛

بەرب عىتلا ئەمەر ئاغا دلەزىنە ؛

قەلەچى يا سەر فىزا كونا خودە حملينە ؛

شەف داژۆ بەر دەرى كۈنى رەشى عەرەبىنە ؛

دچە ھوندوورى كۆن .

دېنە خۆە ددى ؛

عەلى ئەمەر ئاغا خەوا شىرىندا

ھاژ بايى دىن تونىنە .

شەمدانى دۆرا پەف دگوھىرىنە ؛

پاترۋنەكى لەسەر كەفچكا دلنى وى داتىنە ؛

تاغما زىرىن ھەلددە . مال دەرتىنە .

كەپ دېن :

— گەلى مېرخاسا ،

ھەلا بەرژىر بنھىرىن .

ئاگر كەتپە كۈننى عەلى

ئەمەر ئاغا دشەو تىنە .

كەپ دېن :

— گەلى مېرخاسا

پاين مەجالى بېينى ؛

ئەم برەفن ، تابا مە تونىنە .

نەقانا تقدارەكى رەفن دېينى .

كولك خوە ب وانرا دگھىنە ؛

ئاخما زىرىن ئورتا مېرخاسا داتىنە ؛

دېن :

ئەقا پىشرەفن يا بلىجانى بە . من ئايىبە ،

وى چاخى ژى عىتلا ئەمەر ئاغادا

ئەو خەفت پۆ بوو دەعوەت دكرن .

خەفت پۆژ بوو ، وەكى بىجان ئاف نەدابوون ،

بى ئاف مابوو .

خولام بىجانى تىنە ئاقتى :

سەر چەمى خاموورى ؛

ھەما وى چاخى كولك پىرا دەرتى .

كولك خوە خام دەرتىنە ؛

عەستىقا پى ئايىبە ؛

خولام دېن :

— ئۆلۆ سبارۆ !

تو دىنى ، بان ئەفسەنەبى ؟

نە خوە شاش كرى بە .

پىيا بوھور ئايىبى ؟

كولك ژ خولتىم ھىقى كرى بە .

خولام بوھور نىشان كرى بە .

كولك دەربازى وى بەرى ئاقتى دېنە .

كولك خوە كەرى داتىنە ؛

ب تلى يا خولتىم ددەغىنە ؛

گازى دكە ، بەرب خوەتىنە ؛

تەپەكى ناناچەغقا دخىنە ؛

بلىجانى ژى دستىنە .

كولك دېن :

— خولام . ھەرى ، بىژە ئەمەر ئاغا .

بى . كولك بلىجان بر .

خەفت پۆژا وى قراجى دارا

كەفنى چەقماقا بسەكنە ،

ھىقى يا تەبە ،

برا باشى نەبىژە ؛

« كولك بلىجان شەفى دزى ، بر » .

كولك بلىجانى تىنە .

خولام دچە جەم ئەمەر ئاغا

گافا خولام ئەمەر ئاغارا فى گلى دىبىژە ،

« ئەمەر ئاغا ھەم كەرى . ھەم گىژە »

ھەما وى چاخى كاغەزا كو

وەرەدەكى شاندىبوو خەفت براراتى دگھىژە برا .

ئەمەر ئاغا عىتلا خوە دچىنە ،

گازى ھەر خەفت برى وەرەدەكى دكە ، تىنە .

ھەر خەفت برا تراكچىنە ؛

ھەسپىد وانە بۆزە خالخالىنە ؛

ئاقتىلى وانا ئاقتەئىنە ؛

سەمىد وانا سەمكودىنە ؛

گوھى وانا گوھفەمچىنە ؛

شەققە لىتىد دەستىد وانا

بەك ھەلە بىنە ؛

سەركى سىرى بەك كۆدىنە ؛

سەركىد وانا بەك ھۆقە توتنا مووشن ھلتىنە ؛

پۆژىد ئۆغرمىد گران ، نەبارا ،

فۆرما گورىد بەراتى قولاپ — قولاپ

سەرملى ھەف دپەئىن .

كولك دېن :

— وەرەدەكى ، بەسە وەرە من تەئانە ،

نەزى بىم ، وەكى ژ ھەفت برا ، براك تەپرا
سەلامى نەشىنە .

برى مەزن كاغەزى وەرەدە كىپ دستينە ؛
گلييا تەمام دىفەمىنە ؛
ئەو جەردى و شەش برا دىخاينە ؛
ئالېكى دىتدا دىشىنە ؛
خوہ - خوہ بەرب كولىكى خارزىيا دچە ،
وەكى كولىكى خارزىيا دلەكى شايى
بەرب عىلا عەلىن گىسىپا بشينە .
برى مەزن دچە جەم كولىك ،
دېن :

- خارزىيا ، ھەرە ، تەپرا ئوغرىبە ،
منى جەرد خايندىيە ،
ئالېكى دىتدا شاندىيە .
وەكى تو بلىجانى بىي ،
دەرخى سەرفىيازى .
كولىك دېن :

- خالو ئەز نەمىرى شەقدىزى يامە ،
وەكى ئەز بىن شەپرو دەعو بلىجانى بىم ،
باشى جابى ھەرە عەلىن گىسىپا ،
وئى بىژە :
- كولىك شەقدىزى بلىجانى ئانى .
خال دكەو ناكە ، تو بەند كولىك ناخينە .
كولىك دېن :

- خالو ، كارى خوہ بىكە ،
ئەسە شەپ بىك .
گلى دەفەن كولىك و خاليدى
ھەر شەش برا وئىدا تىنە ،
كولىك برا تراكىچىبە ،
كىوى ، وىك ، وى ، وى ،
پشت ژخالن مەزن دستينە ؛
خالن مەزن ناڤا زىنا دىڤىنە ؛
كىوى ، وىك ، وى ، وى .
ھەر شەش برى دن خوہ كولىكرا دگەينى ؛
كىوى ، وىك ، وى وى .
كولىك تراڤكە ، دلەزىنە ،
كىوى ، وىك ، وى وى ؛
وەكى پشتن ژ ھەر شەش خالا بستينە ،
كىوى ، وىك ، وى وى ،
سۆسك ئەرقەكە جەپرى وئى ناڤن حازر دىينە ،
كىوى ، وىك ، وى وى ؛

سۆسك ئەرقا جەپرى بىن خلاس ناكە ، تىدا دىينە ،
كىوى ، وىك ، وى وى ؛
ھەر شەش برا تراكىچىنە ،
كىوى ، وىك ، وى وى ؛
ھەر بەك زەرگەكى كولىك دىخينە ،
كىوى ، وىك ، وى وى ؛
كەپرى برا دكە ، دىڤىنە ،
كىوى ، وىك ، وى وى ،
پشتن ژ ھەر شەش خالا دستينە ،
كىوى ، وىك ، وى وى ؛
دوو خالا ناڤا زىنا دىڤىنە ،
كىوى ، وىك ، وى وى ؛
لكولىك مرتب دكە ، دىڤىنە ،
كىوى ، وىك ، وى وى ؛
پشتى ژ خالن كەپرى و كولىك دستينە ،
كىوى ، وىك ، وى وى ،
خالەكى وانا ژ ناڤا زىنا دىڤىنە .
كىوى ، وىك ، وى ، وى ؛
بىڤدو دكە ، دلەزىنە ،
كىوى ، وىك ، وى ، وى ؛
پشتن ژ خالن كەپرو كولىك دستينە ،
كىوى ، وىك ، وى ، وى ؛
ئەو ژى خالەكى ناڤا زىنا دىڤىنە .
كىوى ، وىك ، وى ، وى ؛
مىرخاس سىيا دكە ، دىڤىنە
كىوى ، وىك ، وى ، وى ؛
ئەوژى خالەكى ناڤا زىنا دىڤىنە ،
كىوى ، وىك ، وى ، وى ؛
سرى تى سەر مىرخاسن چارانە ،
كىوى ، وىك ، وى ، وى ؛
مىرخاس چارا ژى دكە ، دلەزىنە،
كىوى ، وىك ، وى ، وى ؛
خالن كەپرى كولىك (؟)
دورا كولىك دىڤىنە ،
كىوى ، وىك ، وى ، وى ؛
كولىك دكەگازى ، دېن :
- كەپرو ، برا ، بەسە ،
كوكا خالا مەقەلىنە (مەقەلىنە) ،
ئەئوى خالى مەكوژە ،
برا دلن وەردا دى ژ مە نەمىنە .
كەپرى دگرە ، ئەوى خالى تىنە ،

درانځ وی دکشینه ،
 عه نیبیدا دکوته ،
 بهرب عمهر ناغا دشینه ،
 کهړ تی جهم کولک ، دبی :
 - کولک ، من نه دیت تو میترخاسی ژ ته چیبوو ؟
 سب وهرده کا دی وی بیژه ،
 کهړی په فکه بوو ،
 میترخاسی یا کولک بوو .
 کولک دبی :
 - کهړو برا ، سۆسکې بهر منرا

به ، بینه ؛

- عه لپن گیسې ،
 کولکې برا بلیجان دله کی شایې ثانی .
 وهردا دی دووره بینې داتینه ،
 بهر چه عقیخه خوه دگهړینه ،
 کافرانځ میترخاسا دبینه .
 مه عته لمایی دمینه ،
 جارا دوودا دووره بینې داتینه ،
 کافرین دبینه .
 حه موو تشتی دغه عمینه ،
 وهردا دی دبی :
 - همری ، عه لپن گیسې ،
 برا کونځ ته ژ ناغ کونا دهری ،
 کورځی ته بهر دلن ته هلن ،

ساپوکځی ژ لنکځی بری خوه بکشینه ؛
 تی وی چاخی میترانی یا بری خوه بینه .
 کهړ سۆسکې بهر کولکرا دبه ، تینه ،
 کولک شوور دکشینه ،
 همر چاز لنکځی سۆسکې دفرینه ،
 کولک دبی :

- کهړو برا ، سۆسکې سهری رپیا نه هیله ،
 برا قیزو بووکځی عیلا عمهر ناغا نه ئین
 سهر له شې سۆسکې .

نه بیژن :

- تو چسبووی ، وه کی سپاری سهر ته زی
 میترخاس به ؟

من زانبوو ، کولک هره عیلا عمهر ناغا
 سلامت ناپن .

کهړو دبی :

- همری ، کولک ، برا ،

چما ته سۆسک نه کوشتا ،

سۆسک ژمنرا نافده نکځی من بلند بکرا .
 کولک دبی :

- کهړو ، بهسه بکه فان خهبره ،

وهره نه زنی ته را بیژم دهرودو کولا ،

تو تابووته کن بری خوه را چیکه ،

جنیازی بری خوه بده سهر سهرباری
 ده فا پیتشن .

دزگینا بلیجانځی باقیژه زه ندا بری خوه به .
 مله کی بری خوه دهرخه دهرفا ،

گا فا ملن من هره بن ،

وهرده کا دی وی بیژه ؛

« دیباها دچه ، ها تیبه »

وی چاخی گونځی ته تی تونینه .

بیژه وهرده کا دی پرسا راستی بیبه .

بهی وی به کن کولک قوربانان ته بوو .

وی چاخی عه لپن گیسې ، وهردا دی و پهریشان خانم ، دچن
 پیتشیا کافران .

وهردی ب کلاما کهړا تیبه شهر ؛ دبی :

- همری ، عه لپن گیسې !

ته مالخراب بوویو ،

من ته را نه دکو

پوژید نوغرمی گران و نه یارا

کهړی په فکه که ،

کولکځی پشستفالا بمینه ،

کهړی بره فکه .

کهړ دبی :

- همری ، وهرده کا دی ،

بهسه ، وهره من تعنانه

کهړ نه میترځی په فکی به .

وهرده کا دی دیسا دبی :

— عەلەيچ گەيسىق ، تو چىدېئىرى ؟

تو ب گوللەكن من دكوژى ،

چما ب هەفدا پۆئىرى ؟

كولك چوويە ، كەر بليجان تەرا ئايبە .

كەر دېن :

— وەر دە كا دى ،

بەسە وەرە من تەعنانە ،

هەرگىن تو برساي راستىن من دېرسى ،

منج تە قەلەندى بە كوكا برانە .

گاڤا گەر قىن پرسىن بىر تىنە ،

وەر دە كا دى حەموو تىشتى دىفەمىنە ،

ئىدى زانە كوكا مالا باقىن وى ھاتىبە ،

پەريشان خانم دېن :

— وەر دە كىن ، بەسە بكن گرى و شىنە ،

هەرگىن كولك چوويە ،

برا كەرى برا دەوسىچ خەوش بىمىنە .

وى چاخى كەر بليجانى دىبە عەلەيچ گەيسىرا ،

پەريشان خانم ئىچى دىستىنە ،

حەقت رۆژ ، حەقت شەفا ،

دەف — دەمەتەن خە دكن ،

ئىدى ئەو !

ئەو چوون خەورا

ئەم ئى مان خەورا (۱) .

عەمەرى گەيسى فنجانى قاوہ بردە كا ، دەلەن :

— ھەر كەسىن فنجانى قاوہ وەر گەرىنن ،

بچن بىجانى لە ھۆزى عەمەر ئاڭاى بىنن ،

خاتو پەريشانى بە حەلالى خوداى ل بۆ خۆ بستىنن .

عەمەرى گەيسى دەلەن :

— كەسى نەما لە نېو ھۆزى ؟

خولامە كەى دەلەن :

— لە سەرووى ھەورائى ، لەو پەشمالەى تازە ھاتوۋە كەرو
كولكى برا ماوون .

عەمەرى گەيسى خولامىكى دەنېرى ،

لە دووى كەرو كولكى برا ، دەيانھىنن

كولك دى شەرو ھەراى دەبىنن ،

دەلەن ، — ئەوہ چىاسە ، چ قسەو ھەرايە ؟

كەر دەلەن — كولك ، برا !

ئەوہ ھەراى خاتو پەريشانە .

ھەر كەسىكى فنجانى قاوہى وەر گەرىنن ،

بچن ، بىجانى لە ھۆزى عەمەر ئاڭا بىنن ،

خاتو پەريشانى بە حەلالى خوداى لە بۆ خۆ بستىنن .

كولك خۆى ناگرى ، فنجانى قاوہ وەر دە گەرىنن ،

عەمەرى گەيسى گەيشتن ، فنجانى لە دەست بستىنن ،

بۆ ئەوہى وەرى نە گەرىنن ،

كولك فنجان وەر دە گەرىنن ،

خوينى رەش لە پەنجەى عەمەرى گەيسى دەردىنن ،

كولك دەلەن ، — ياللا ، كەرى برام ،

زوو كەو وە خۆ كەوہ ،

خۆ بگە بىنە كن رەشمالى ،

تاخمى زىرىن لە مالن دەرئىنە ،

پاشان خۆ بگە بىنە كن تەويلە خانە ،

سۆسك لە ژوورەوہ دەرئىنە

نەنگەو بەرەى الەن شەتەك دە ،

سواری ئەسپى سەگلاوى خۆ بە ،

خۆوہ گەينە ھۆزى خوارى

بچۆ چوار سواری شەركەرم بۆ بىنە .

كولك دەلەن : — كەرى بىرەم ،

ئەگەر وەر دە كى دابك گوتى :

۱ — گوت عەقدۆين شەوۆ ، بىستە دوو سالى ، ژ ناحىيا

ئاپارانن ، گوندى پامپن . نقىسى حاجى جندى ، بنھىر !

« فۆلكورا كورمانجا » بەرىقان ، سالا ۱۹۳۶ ، روبيتل

۱۷۷ — ۱۸۸ .

داستانى كەرو كولك

بەرگەبىننى خوارو .

سەردەمىن ھۆزى عەمەرى گەيسى شەرو ھەرايەكى گەورە

دەنئىنەوہ .

ھۆزى عەمەرى گەيسى سەرلەبەر خردەبنەوہ ،

بۆ داخوازى پەريشان خاتوونى .

- چبوه ، چقهوماوه ؟ بلن :

- وهللا ، دايه ، هيچ نه بووهو هيچ نه قهوماوه .
 هماروزه ناي هۆزى عه مەرى گيىسى به ،
 كولك ده به ويى بچن له ويى يابويى ،
 مەر وه خۆ ده كه ويى ، گورج و خيرا ،
 كى
 خۆ ده گه يىننننه ره شمال ،
 كى
 ناخى زيرين له مالىن دهردينى ،
 كى
 خۆ ده گه يىننننه كن تهويله خانه ،
 كى
 سۆسك له ژورور دهردينى ،
 كى
 تهنگر به زهى لى شه تهك ده دا ،
 كى
 نه دووره وه سه گللاوى خۆى راده كيشن ،
 كى
 نهنگو به رهى شه تهك ده دا ،
 كى
 به سه له فيكى خۆ ده گه يىننننه هۆزى خوارى ،
 كى
 همر چوار سوارى شه ركەر دىنى ،
 كى
 ومرده كى دايك ده لى :

- كهړۆ ، لاوۆ ، چبوه ؟ چقهوماوه ؟
 كهړ ده لى :

- دايه ، شايى لوغانى هۆزى عه لى گيىسى به (۱) ،
 عه لى گيىسى نازاو كه له مېردانى ده ويى ،
 ده به ويى پالنه وانانى خويانى لى تاقي كانه وه
 كهړو كولكو همر چوار
 سوار به ريى ده كهون .
 ومرده كى دايك ده لى :
 - عه لى گيىسى !
 تو كارىكى چاكت نه كرد ،
 تو دوو گورگى دم به خوينيت ،
 به رهو خالوان رهوانه كرد .

ومردى ديسان ده لى :

- كهړۆ ، لاوۆ ، من ده زانم ،
 ئيوه ده چنه سەر خاله كاننان بو شهر ،
 رايوه سستن ، با ناوونيشانى خالواننان بو هه كدم ،
 همر حموت خالواننان دليرن ،
 هه سپى ژيربان بۆزى خالخالين ،
 تهنگه يان وه كى تهنگه ي تاژى ژاروبلريك .
 سميان خشتو سمسقوتين (۲) ،
 گوئى يان وه كى گوئى قه مچى قوتو قيتن ،
 كلكه قه لوونه كانيان هينده ي گهزى حه كه به يان دريژن .
 سهركيان زۆر زه لامن ،
 همر به كى ئۆقه تووتنىكى مووشى ده گرن .
 له پۆزى تووشو دژواردا ،
 وهك گورگ الوو ده بنه دژمن ، تيبان پۆدتين .
 كولك ده لى :

ومردى ، به سه ، به تانهو توانجم تى گره ،
 ده بچ كارىكى بكه له حموت برايان ،
 برايه كت سلاوى سلاو ناساييت بو نه نيتري .
 ومردى ده لى :

- كهړۆ ، لاوۆ ، سى مەرجم همن ،
 پيتيان بلنيم .
 ده لى :

- نابى له بيربان كهن
 ده بچ زۆر ناكات له سۆسك بچ ،
 نابى له ناوى گوته نيوى بخواته وه ،
 دووه ميان ، كارمازى كت تووش دى ،
 هه قت به سه ريه وه نه بچ ، به سته زمانه ،
 له بن دارى به پووشوو و قاو ،
 له سه ر به رده ستن به ش مه جه سپنه وه ،
 نه ويش گوناهو بى وه به .
 ده برۆن ئوغرتان ختيرين .
 لىيان دا رويشتن ،
 ومردى دايك كاغه زىكى له دووى وان
 بو خالوانى نووسين ،
 - گه لى براينه !
 خوارزابه كاننان ده كه ونه بهر چه نكتان ،
 به بچ قهردى به ريى يان مه كهن ،

کاغز دهداته دست زهلامیکی بویان دهنیری ،
کولک جوان و زهریف دهروا ، تماشا دهکا .
کارمازیک له بهر دست و پیتی سوسکی رادهپیری ،
ههلیدهکاتی ،

دهیگری ، دهپیتی .
کهپی برای دهلی :

— کولکی برام !

ئهدی دایکم تمپی نهکردین ،
راوه کارماز گوناوه ،
کولک دهلی :

— کهپی برام !

وهردهکی دایکم ناگای له چیه ؟
کارماز شیویشمو چاشیشه
ئوچا له پاشان بهردهستی به .
لهوی دهحسینهوه .
کولک دهلی :

— کهپی ، تو لهگهله نم میرخاساندا بنوو ،

من ئیشک دهگرم ،

بو سبهینی ،

کهپی دهلی :

— کولکی برام !

ئوچا تو بنوو ،

من ئیشک دهگرم ،

کولک دهنوی ،

شموگار رادهشکی

کهپی ههلهدهستی ، سواری سهگلای دهپی ،

بهرو هوزی عمهر ئاغای تی دهتهقینی ،

چی وایله و دوروبه ره نابینی ،

کهپی رهوکه وشتریک کودهکاهوه ،

به تالان بو خوی دهپیتی ،

له پاشان دی ،

سوسک له سهر ناوی گولهگه نیو

تهنگ و بهندی دهپیتی ،

کهپی دهپیتی ،

سوسک له تهوبلهخانه نیه ،

بهملو بهولادا دهکهویته ههله و ههلهداوان ،

تماشا دهکا سهگیک وایله و بهر ره شماله وهرکهتووه .

دهچینه سهری ،

دهپیتی ،

سوسک ناوی گولهگه نیوی خوار دوتومو ناساوه ،

تهنگ و بهندی پساندووه ،

تهنگ و بهندی لی دهکاهوه ،

لغای له زاری دهردیتی ،

بهک دوو سهله فی تاودهدا ،

دهپیتی اله پشتیری ده بهستیتهوه ،

که سبهینی روژ ههلهدی ،

کولک بهخهبر دی ،

سه بر دهکا ،

کهپی برای رهوکه بهک وشتری هیناوه .

دهلی :

— کهپی برام ، نهوه چیه ؟

دهلی :

— کولکی برام ، نممشو تالانم هیناوه ،

کولک ناگای له سوسک و گولهگه نیوی نیه ،

روژ دهمه و نیور ووانی به ،

کولک سوسکی له پشتیری دهردیتی ،

بهرو هوزی عمهر ئاغای تی دهتهقینی .

پاسهوانان له سهر کون و خیه تی خوی دادهتی ،

شهو داژوا دهگاته بهر سیمالی عاره بان ،

دهچینه ژوروی .

دهراوانی ،

عالی عمهر ئاغای خه ویدایه ،

ناگای له بای دنیاپی نیه ،

گولله بهک به سهر سینگیه وه دهنی ،

تاخمی زیرین ههله گری له مالیتی دهردیتی ،

کهپی دهلی :

— میرخاسینه ،

تماشای خوار پی کهن ،

ناگر له ره شمالی عالی بهر بووه ،

عمهر ئاغای ده سووتیتی ،

کهپی دهلی :

— گهلی میرخاسینه ،

ههستن چاریک بکهن ،

با ههلیین ، خومان ناگرین ،

خو ته یار ده کهن ، ته داره کی رادانی دهپینی .

کولکیان راده گاتی ،

تاخمی زیرین له ناوهندی میرخاسانی دادهتی ،

دهلی :

— نهوه پیشه کی بلیجانه ، من هیناومه ،

كى
كولك گورج خۆتەبار دەكا ،

كى
تا لە ھەر شەش خالان پۆيىن

كى
سۆسكى بۆ نابەتە رايىن و دەوەستى .

كى
ھەر شەش برا مېترخاسن .

كى
ھەر بەك نېزە كى الە كولك دەدەن ،

كى
كەر ھەلبان دەكاتىن ،

كى
لە ھەر شەش خالان دېتە پارىزى ،

كى
دوو خالان لە سەر زىنى دەرفىتىن ،

كى
مرتب دېتە بەر مەبدان

كى
دېتە پارىزى خالى كەر و كولك ،

كى
خالىكىان لە سەر زىنى دەرفىتىن ،

كى
ئەوجا بەغدو دېتە بەر مەبدان ،

كى
لە خالى كەر و كولك دېتە پارىزى ،

كى
ئەويش خالىكىان دەرفىتىن .

كى
ئەوجا نازارى سېپەم دېتە كار ،

كى
ئەويش خالىكى دېكەيان دەرفىتىن ،

كى
نۆرە دېتە سەر نازارى چوارەم ،

كى
نازارى چوارەمىش ھەلدەكاتىن ،

كى
خالى كەر و كولك بە دەورى
كولكدا دېنىن و دەبا ،

كى
كولك گاز دەكا ، دەلىن :

– كەرۆى برا ، بەسە ،
رېشەى خالوان دەرمەھىتە ،
خالت مەكوژە ،
با دگى داىكمان لىن نەپرەنجىن ،
كەر خالى دېنىن ،
ددانى دەردە كېشىت
لە ھەنيەى دادەكوتىن ،
لەبۆ عمەر ئاغاي دەنېرى ،
كەر دېتە كى كولك دەلىن :

– كولك ئەمن نەمزانى ئازابەتتى تۆ چبوى ؟
سبەى و مردەكى داىك دەلىن :

– كەر ترسەنۆك بوو ،
نازابەتى ھى كولك بوو .
كولك دەلىن :

– كەرۆ سۆسكىم لەبۆ بېنە ،
كەر سۆسكىتى لەبۆ دېنىن ،
شېرى ھەلدەكېشىن ،
ھەر چوار بەلى سۆسك دەبەرفىتىن ،
كولك دەلىن :

– كەرۆى برا سۆسك لەو سەر رېگابە بەجى مەھىلە ،
نەكو كېژو بووكى خىلى عمەر ئاغاي چاويان بە لاشەى كەرى .
نەبادا بلىن :

تۆ چبوى و دەبىن چبى كە سوارى سەر پشتت ھىند نازاوى
دلىر بىن .

كولك دەلىن :

– بەلىن ، كولكى برا ،
خۆزى لە خۆزى داران ئەتو سۆسك نەكوشتا ،

تا ناووبانگی منی لهوی دنیاین جار دابا ،
کولک دهلی :

- بهسم لهو قسانه بۆ بکه ،

وهه خهم و کولانت بۆ هه لریژم .

ئه تو تهه رقیکم اله بۆ هه لهسته ،

هه نازهی برای خۆت له سهه پشتهی ئه و ، و شتره ی پیشی دانن ،

پیشمه ی بلیجانم له دهستی توندکه ،

ئسانیکم به دهه رخه ،

هه بینه و هه رده کی دایک

ده پرسن ، ئه وه جیه ؟

هه نگیسن گوناح گوناحی تۆ نیه ،

پسته به که ی به و هه رده کی دایک بلن ،

سن له پاش هه ندن ، کولک بوو به لاهه گیری تۆ ،

که یرو هه ر چوار که آه میزدان

تهرمن بۆ کولک سازده کهن ،

کونکی تی دهه خه ن ،

ئسانی له تهرمه که را به دیار دهه خه ن ،

پیشمه ی بلیجانی له مه چه ک ده ئالینن ،

ئروانیان به ری ده کهوی ،

هه ر که ده که نه تخووبنی خیلکی عه لی گیتی یی ،

هه بهر بۆ عه لی گیتی ده نیرن ،

ده لیتن

- عه لی گیتی ،

کولک بلیجانی به دلی خۆ شه وه هیتاوه ،

وه ردیی دایک دووربین هه لده گری ،

ده روانی ،

کروانی میتر خاسان ده بینه ،

ئاده مینن ،

هه ر جار ناچارن به دووربین ده روانی ،

کروانه که ده بینه ،

هه موو شینکی الی ئاشکراو پروون ده بی ،

وه ردیی دایک ده لیتن :

- هۆ عه لی گیتی ،

هه ی سیامال به ده ربی ،

تورت جوانه مهرگ بی

ئهنن ده مزانی کولک به ره و خیلکی عه مه ر ناغای بچن ،

سهه ر سه لامهت وه نا که ری .

هه و جا عه لی گیتی و وه ردیی دایک به ره وه پیری کاروان ده چن ،

وه ردی به گورانی گوتنه وه دینه بهر مهیدانی شه ری ،

دهلی :

- هۆ عه لی گیتی ،

هۆ مال ویران ،

ئهنن پیم نه گوتی ،

له رۆژی تهنگانه و دژمنکاری یی ،

که ی هه لدن .

کولک بپشته و په نا ده مینیتنه وه ،

که ی ده لیتن :

- هۆ وه رده کی دایک ،

به سم بهر تیرو توانجان ده ،

که ی پیاوی هه لاتنن نیه ،

وه رده کی دایک دیستان ده لیتن :

عه لی گیتی تۆ چه لیتی ؟

تۆ به گولله کی ده مکوژی ،

که ی ده لیتن :

- وه رده کی دایک ،

به سم بهر تیرو توانج ده ،

ئه که ره له راستی ده پرسن ،

به ره چه له کنده هاتومه خوار ،

که که ره ئه وه ی وه بیردینیتنه وه ،

وه رده که له بنج و بناوانی کار ده گا ،

ئیدی لیتی ئاشکراو پروون ده بی ، هاله باوانی کویر بۆ ته وه ،

خاتوو بهریشان ده لیتن :

وه رده که بهس بکه شین و گرینن ،

ئه که ره کواکت له دهستی چوو ،

که ری برایت بۆ خۆش ببن ، عه مری دریزی بۆ وی ببن .

هه مینن که ی بلیجان بۆ عه لی گیتی ده با ،

خاتوو بهریشانی لی ده ستینن ،

حه موت شه وو حه موت رۆژان ،

له ده هۆلی و زورنایه ده درن ، شایی ده گری ،

ئیدی :

ئه وان به لای سهه روکاری خۆ وه چوون

ئیمه ش لیروکانه بۆ خۆمان ماینه وه .

۱ - عه مه ری گیتی ناوی (عه لی عه مه ری گیتی) به . هه ندی

جار عه لی ، جار جار عه مه ر ، ناوبه ناویش عه لی عه مه ری

گیتی به .

۲ - وه کی قوتی ریک و خشتن .

۳ - بیتجان هه ر بلیجانه که به .